

Χι ο λεοντόμορφος

περιοδικό Διαβάζω τεύχος 386 Ιούνιος 1998

ΑΛΕΞΗΣ ΖΗΡΑΣ

Το πάθος για το απόλυτο, ως κατάσταση οντολογικής, κατατρώχει τα πρόσωπα των μυθιστορημάτων της Ελένης Λαδιά. Όπως και το «Χ ο λεοντόμορφος» (1986) ή στη «Θητεία» (1994), οι αφηγηματικοί χαρακτήρες στα Άλση της Περσεφόνης κατέχονται από μια δύναμη που σε σημαντικό βαθμό την αγνοούν, έως τη στιγμή που αυτή τους αποκαλύπτεται μ' έναν τρόπο συνταρακτικό, φωτίζοντας την αθέατη πλευρά τους – την πιο αυθεντική, ενδεχομένως. Ωστόσο, κι εδώ βρίσκεται ένα από τους λόγους που οι ιστορίες της γοητεύουν και μας υποβάλλουν, η διαδικασία αυτή δεν έχει να κάνει με την κατανόηση και την εκλογίκευση, οσοδήποτε και αν πρόκειται υποψιασμένα ως προς τα όρια και τις δυνατότητες του λόγου της ύπαρξης και του λόγου των πραγμάτων. Κινητήρια δύναμη για τη βούλησή τους να ξεπεράσουν τα όρια, όντας διαθέσιμα για την προσέγγιση του άλλου – προσώπου ή κατάστασης – είναι η αίσθηση του κόσμου και η αίσθηση των απλούστερων μορφών συναισθήματος που πάντοτε μέσα τους καθρεφτίζεται – συμβολικά ή αλληγορικά – το απεριόριστο. Τι νοσταλγούμε μέσα από την ερωτική ένταση και έκσταση; Μήπως το πάθος, με όλη τη σωματική και διανοητική του φθοροποιό ισχύ, είναι ο πιο ασφαλής διάυλος για τη γνώση της ουσιαδούς πλευράς μας;

Συνήθως το μυθιστορηματικό σύμπαν της Λαδιά είναι θεμελιωμένο πάνω σ' αυτές τις καίριες αμφιλογίες. Δεν υπάρχει τίποτε χωρίς το άλλο του. Ας πούμε, δεν υπάρχει ιστορία που συγκροτεί αυτό το σύμπαν και δεν λέγεται με δύο τουλάχιστον τρόπους: από τη μια πλευρά παρακολουθούμε ένα παιχνίδι ευτυχίας, δυστυχίας, χαράς και μελαγχολίας στο οποίο εμπλέκονται τα πρόσωπα ως στοιχεία ζωτικά · από την άλλη, υπάρχει εξακολουθητικά και σ' όλη τη διάρκεια της αφήγησης ένα επίπεδο στοχαστικής κατόπτευσης που χρησιμοποιεί ο αθέατος αφηγητής, εναλλακτικά ή συνδυαστικά, θυμίζοντας στον αναγνώστη ότι η χαριτωμένη όψη των πραγμάτων μπορεί κάλλιστα να είναι το άνοιγμα προς τη μυστηριώδη ουσία τους.

Με μια γραφή σχολαστική, ιδιάζόντως αναλυτική, που το παραμυθητικό στοιχείο της δίνει εντούτοις μια δροσιά και συνάμα ένα νεύρο, το μυθιστόρημα Τα Άλση της Περσεφόνης είναι ένα βιβλίο αναγωγής στις πηγές. Και μ' αυτό εννοώ κυρίως ότι η αρχαιογνωσία του μας αποκαλύπτει τη διαχρονική ισχύ των μύθων, στο βαθμό που η ζωή – μυθιστορηματική ή όχι – επαναλαμβάνει ξανά και ξανά, παρά τις παροδικές φαινομενικότητες, την ίδια διαδρομή: το «δρόμο προς την Ελευσίνα», όπως αναφέρεται προ το τέλος του.